

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA MULTIMEDIA TEXNALOGIYALARINI JORIY ETISH

*Buxoro viloyati Romitan tumani
33-DMTT Tarbiyachisi
Jo'rayeva Mohinur Yoqub qizi
Tel:90 745. 33 27*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilariga ta'lim berishda axbarot texnologiyalaridan foydalanish murakkab masala hisoblanib, ko'plab bahs-munozalarga sabab bo'lmoqda. Lekin shunga qaramay, maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va ularning har tomonlama yetuk inson bo'lib rivojlanishida kompyuter texnologiyalari vositalari foydalanish o'zining ijobiy samarasini bermoqda.

Kalit so'zlar: multimedia, texnologiya, nutq, kreativ fikrlash, kognitiv qobiliyat, matn, grafika, tovush.

Hozirgi kunda barcha ta'lim muassasalari, shu jumladan maktabgacha ta'lim muassasalari zamonaviy kompyuter va axbarot texnologiyalari vositalari bilan jihozlanmoqda. Bunda tarbiyachi pedagoglarning o'z mehnati faoliyatiga yangicha yondashuvni, mashg'ulot o'tish jarayonida tarbiyalanuvchilarining bilim malaka va ko'nikmalarini shakllantirish hamda ularni tushunarli va qiziqarli shaklda tashkil etishda zamonaviy pedagogik va axbarot-kommunikatsion texnologiyalaridan samarali foydalanishlari zarurat paydo bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonida yangi kompyuter va axbarot-kommunikatsion texnologiyalar vositalarining joriy etilishi, pedagog-tarbiyachilarining axbarot texnologiyalari vositalaridan foydalanish malaka va ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga ularning mashg'ulotini tashkil etish jarayonidagi maqsadi, vazifalari va tutgan o'rni o'zgartiriladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyalanuvchilarning badiiy-musiqiy faoliyatini, matnlarni o'qish, rasmlarni ko'rish va ajrata bilish tasavvurlarni kengaytirish kompyuterli o'yin dasturlari orqali fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish bo'yicha bilim ko'nikma va malakalarni shakllantirishda axbarot texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishi uchun mo'ljallangan kompyuterli o'yin dasturlarining barchasi ham ta'lim jarayonida o'z samarasini beravermaydi. Shuning uchun ham kompyuter o'yinlarini tanlash va ulardan foydalanish uchun jiddiy yondashuv va e'tibor kerak bo'ladi.

Kompyuterli o'yin dasturlari shunday yaratilgan bo'lishi kerakki, unda bajariladigan har bir harakat bolalar tomonidan to'g'ri qabul qilinishi, bajarilishi va tasavvur etilishi lozim. O'yin dasturidagi har bir harakatni bola tushuna olishi, uni qanday bajarish kerakligini o'ylash va amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lish lozim. Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyalanuvchilarning axbarot texnologiyalari bo'yicha boshlang'ich savodxonligini ham oshirish zarur, ya'ni kompyuterning umumiy tuzulishi, asosiy qurilmalari to'g'risida umumiy tushunchalarni, klaviaturadan foydalana olish malakalarini hosil qilish mumkin. Bu ishlar tarbiyalanuvchilarning kompyuter o'yinlaridan foydalana olish bo'yicha malaka va ko'nikmalari shakllanishida asosiy omil bo'lib hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida kompyuterli o'yin dasturlaridan foydalanish tarbiyalanuvchilarda bir qator ijobiy sifatlarining shakllanishi va mustahkamlanishiga imkoniyat yaratadi:

- o'z qobiliyati va iqtidorini namoyish qilish imkonini beradi;
- mustaqil harakat qilishga zamin yaratadi;
- muloqot qilish ko'nikmalari shakllantiradi;
- insonlar bilan qanday munosabatda bo'lishni o'rgatadi;
- o'z-o'zini nazorat qilishni shakllantiradi;
- tarbiyalanuvchilarda obrazli tasavvur va obrazli fikrlash rivojlanadi;
- nutq, kreativ fikrlash va kognitiv qobiliyatlari rivojlanadi.

Kompyuterli o'yin dasturlaridan tashqari, maktabgacha ta'lim muassasalari uchun kompyuterli nashrlar, shu jumladan ijodiy ishlanmalar, xayoliy sayohatlar va boshqa elektron axbarot resurslari yaratilmoqdaki, ulardan foydalanish bugungi kunda o'z samarasini ko'rsatmoqda.

Maktabgacha ta'lim muassasasini boshqarishda ham axbarot texnologiyalari vositalaridan foydalanilmoqda. Buning uchun esa maktabgacha ta'lim muassasalarida elektron axbarot resurslaridan samarali foydalangan holda elektron hujjat almashuvi yo'lga qo'yilgan bo'lishi lozim.

Multimedia vositalari asosida maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish quyidagi afzalliklarga ega:

- berilayotgan materiallarni chuqurroq va mukammalroq o'zlashtirish imkoniyati bor;
- ta'lim-tarbiya olishning yangi sohalari bilan yaqindan aloqa qilish ishtiyoqi yanada ortadi;
- ta'lim-tarbiya olish vaqtining qisqarishi natijasida, vaqtni tejash imkoniyatiga erishish;
- olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq muddat saqlanib, kerak bo'lganda amaliyotida qo'llash imkoniyat erishiladi.

Demak, kompyuterli didaktik o'yinlar ta'lim bilan bevosita bog'liq bo'lib, ta'lim jarayonini amalga oshirishga yordam qiladi. Kompyuter va uning xotirasidagi ta'limiy o'yinlar birgalikda, multimedia texnologiyasi kompyuterli ta'limning o'yinlar bo'yicha asosiy didaktik vositalari hisoblanadi. Kompyuter xotirasidagi o'yinlaridan tashqari, qo'shimcha didaktik o'yinlar tayyorlash mumkin.

Media ta'lim nima?

Media ta'lim interfaol, bolaga individual ta'sir etadigan usul sifatida ta'lim jarayoniga jadal sur'atlar bilan kirib kelmoqda. Media ta'lim bolani mustaqil fikr yuritishga, ijodkorlik faoliyatlarini rivojlantirishga, axbarot olish, uni qayta ishlash, umumlashtirish, xulosa chiqarishga o'rgatadi.

O'quv xonalariga matbuot, televidenie, radio, kino, video va internet olib kirilmoqda. Bularning barchasi media ta'lim nomi bilan ta'lim jarayonini tashkil etishga yordam bermoqda. Media ta'limning asosiy mazmuni mediamadaniyat (kino san'ati, badiiy televidenie va badiiy media) tilini, uning tarixini bilish, tushunishdir.

Uning pedagogik strategiyasi mediamatnlarni badiiy tahlil qila olish, uni talqin qilish asosida baho berishdan iboratdir. Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, media qanday shakllanadi, u haqiqatni ifodalaydimi, kimning manfaatini ko'zlaydi, uning mazmuni nimalardan iborat va bolalar uni qanday qabul qiladilar - bu savollar hozirgacha turli munozaralarni tug'dirmoqda.

Lekin shuni yodda tutish kerakki, media ta'limning markazida bola shaxsi turadi, uning qiziqish, xohish, istaklarini hisobga olish, olingan axbarot asosida tanqidiy fikrlashga o'rgatish kerak.

Turli davlatlar olimlarining fikrlariga ko'ra media ta'lim-tarbiyaviy, ta'limiy ahamiyatga ega bo'lib, bolalarni o'quv-bilish jarayonida kreativ fikrlashga o'rgatadi. Media ta'limning muhim vazifalaridan biri yosh avlodni tobora jadallashib borayotgan axbarot oqimida, har xil axbarotni olish, tushunib yetish, uning inson psixikasiga ta'sirini bilish va undan to'g'ri, maqsadli foydalanishga o'rgatishdan iborat.

Media ta'lim olingan axbarotni integratsiya qilish, shu asosida shaxsiy fikrni bildirish va qayta olishga chorlaydi. O'z fikrini erkin bildirish, shaxsiy rivojlanish, turli axbarot xurujlariga qarshi fikr bildirish orqali o'quvchining ijtimoiy faolligi oshadi, media axbarotdan faol va to'g'ri foydalanish madaniyat shakllanadi. Shu orqali berilayotgan axbarot haqida fikr yurita boshlaydi.

Media mashg'ulotlarning afzal jihati shundaki, ta'lim jarayonida bolalarning mustaqil ijod qila olish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu munosabat bilan media mashg'ulotlar mazmunini belgilash, tashkil etishda faqatgina o'quv fani mazmuni nuqtayi nazaridan yondashmasdan, balki uning ta'limiy, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi tomonlarini ham hisobga olish kerak bo'ladi. Media mashg'ulot axbarotdan foydalanish madaniyatini shakllantirish, ya'ni kerakli axbarotni olish, uni yangi texnik

vositalar yordamida qayta ishlash, amaliyotida qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilishi talab etiladi.

Xulosa

Hozirgi davrda sodir bo'layotgan innovatsion jarayonlarda ta'lim tizimi oldidagi muammolarni hal etish uchun yangi axbarotni o'zlashtirish va o'zlashtirgan bilimlarini o'zlari tomonidan baholashga qodir, zarur qarorlar qabul qiluvchi, mustaqil va erkin fikrlaydigan shaxslarga aylanadi. Shuning uchun ham ta'lim muassasalarining ta'lim-tarbiyaviy jarayonida zamonaviy o'qitish uslublari-interfaol uslublar, innovatsion texnologiyalarning o'rni va ahamiyati beqiyosdir. Pedagogik texnologiya va ularning ta'limda qo'llanilishiga oid bilimlar, tajriba talaba yoki o'quvchilarning bilimli va yetuk malakaga egaligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktab ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi "qarori.2019.13may .PQ 4312son.
- 2.Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi-konsepsiya:2030.
- 3.Saidova M.Educate students by solving textual problemasi.2019
- 4.Abu Nasr Farobiy .Fozil odamlar shahri .-Tashkent:O'qituvchi :1998.
- 5.O'zbek tilining izohli lug'ati."O'zbek milliy ensiklopediyasi". Davlat milliy nashriyoti.2006-3075.